

*Разовій спеціалізованій вченій раді
для проведення захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії з
галузі знань 08 Право за спеціальністю
081 Право (ДФ 35.725.160) у Львівському
державному університеті внутрішніх
справ*

(79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26)

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук, доцента,

доцента кафедри теорії права та конституціоналізму

Інституту права, психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

Цебенко Соломії Богданівни

на дисертацію Меленчука Володимира Ігоровича

*«Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому
провадженні», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора
філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право*

Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Актуальність обраної теми дисертації Меленчука В. І. зумовлена тим, що примусове виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів перш за все, покликане гарантувати право на справедливий суд та відновлення порушених прав стягувача. Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні є найбільш ефективним, оперативним та поширеним примусовим заходом у виконавчому провадженні. Водночас, динаміка вітчизняного законодавства, зумовлена запровадженням на теренах України режиму воєнного стану, що в свою чергу закликає до розумного збалансування прав та інтересів обох сторін виконавчого провадження, а відтак цифровізація виконавчих процесів породжує високу актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Обґрунтована автором постановка питання про необхідність диференційованого підходу до застосування такої виконавчої дії, як звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, з урахуванням їх правової природи, способу виконання та особистої участі

боржника, є не лише логічною, але й концептуально важливою для забезпечення принципу ефективного судового захисту.

Дисертація тісно пов'язана з розробкою науково-дослідної теми кафедри цивільно-правових дисциплін ЛьвДУВС «Проблеми правового регулювання приватних відносин в умовах гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу», що зареєстрована за номерами 0120U102681 та 0123U103819. Це свідчить про її інтегрованість у загальні наукові напрями розвитку національної правничої науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз роботи Меленчука В. І. «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» дає підстави зробити висновок, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, є обґрунтованими, оскільки здійснено: вдале визначення завдань дослідження (результати виконання усіх таких завдань знайшли відображення у висновках до роботи); комплексність аналізу (проаналізовано ступінь наукової розробки досліджуваних проблем, міжнародні підходи до проблематики теми); логічне викладення матеріалу (питання, які досліджуються у роботі, аналізуються послідовно, проміжні висновки є обґрунтованими); залучення широкого спектру методів пізнання. Тобто ознайомлення з роботою дозволяє стверджувати, що зазначені здобувачем методи дійсно використовувались у роботі комплексно та у взаємозв'язку; опрацьовано значну кількість джерел. Структура дисертації відповідає тим завданням, які поставлено дисертантом. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів (восьми підрозділів), висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 207 сторінок. Основний текст дисертації викладено на 135 сторінках. Список використаних джерел – на 22 сторінках, що включає 197 найменувань. Додатки до дисертації займають 11 сторінок. Зміст розділів та підрозділів відповідає їхнім назвам. За результатами дисертації сформульовано відповідні висновки, які демонструють виконання завдань дослідження.

Мова та стиль дисертації. Відповідність спеціальності. Дисертація виконана державною мовою – українською. Стиль дисертації відповідає усім вимогам, які встановлено до наукових робіт такого рівня, а також визначається послідовністю, системністю, обґрунтованістю. Зміст та результати роботи уповні відповідають спеціальності 081 «Право».

Аналіз структури та змісту дисертації. Дисертація В. І. Меленчука «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» характеризується чіткою внутрішньою логікою, науковою завершеністю та високим рівнем методичної впорядкованості. Структура роботи побудована відповідно до вимог, які ставляться до кваліфікаційних наукових досліджень на здобуття ступеня доктора філософії у галузі права, а її архітектоніка узгоджується з логікою юридичного пізнання: від загальнотеоретичних основ – до аналізу прикладних проблем та формулювання конкретних пропозицій щодо удосконалення механізму виконання судових рішень.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету й завдання, розкрито методологічну основу, охарактеризовано наукову новизну, практичну значущість та рівень апробації результатів. Всі зазначені складові подано у науково виваженій і чіткій формі, що засвідчує належний рівень теоретичної підготовки здобувача.

Основна частина дисертації поділена на три розділи, кожен із яких виконує окрему функціональну роль у межах дослідження. Перший розділ присвячений з'ясуванню поняття грошових коштів, містить обґрунтування методологічних засад дослідження звернення стягнення на грошові кошти боржника та включає поняття та правову природу звернення стягнення на грошові кошти. У другому розділі міститься аналіз загальних правил звернення стягнення на грошові кошти боржника, проаналізовано види коштів, на які не може бути звернено стягнення та досліджено нормативні й практичні засади функціонування процедури звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні. Третій розділ зосереджено на особливостях звернення стягнення на грошові кошти боржника, що включає в себе аналіз

звернення стягнення на грошові кошти боржника під час дії режиму воєнного стану та здійснення виконавчого провадження щодо боржників – військовослужбовців. Усі підрозділи мають узгоджену логічну послідовність, їх висновки є внутрішньо зв'язаними та науково обґрунтованими. Окрема увага в роботі приділена аналізу практики Верховного Суду, Європейського суду з прав людини. Отже, структура і зміст дисертації В. І. Меленчука повністю відповідають вимогам до наукових кваліфікаційних робіт, забезпечуючи цілісне, логічно послідовне та науково переконливе розкриття обраної теми.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація В. І. Меленчука «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» містить низку наукових положень, які вирізняються високим ступенем новизни, концептуальної глибини та прикладної значущості. Вперше в українській правовій науці: автором запропоновано власне визначення поняття грошових коштів у виконавчому провадженні, охарактеризовано методологічні засади дослідження звернення стягнення на грошові кошти боржника, проаналізовано ознаки й запропоновано власне визначення поняття звернення стягнення на грошові кошти боржника, запропоновано класифікацію коштів, на які не може бути звернено стягнення, проаналізовано особливості звернення стягнення на грошові кошти під час дії режиму воєнного стану, здійснено поглиблений аналіз практики звернення стягнення на грошові кошти щодо боржників-військовослужбовців та запропоновано рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують порядок і спосіб звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні. Отже, наукова новизна дисертаційного дослідження полягає не лише у формулюванні нових положень, а й у створенні оригінальної авторської концепції ефективного примусового виконання судових рішень немайнового характеру, яка поєднує високий теоретичний рівень із практичною спрямованістю.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Аналіз опублікованих здобувачем наукових праць засвідчує достатній рівень репрезентативності ключових положень дисертаційного дослідження у

фаховому науковому середовищі. Основні результати, що винесено на захист, відображено у трьох наукових статтях, опублікованих у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б», що відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України. Зазначені публікації присвячені ключовим аспектам теми дисертації, зокрема: теоретичній характеристиці та сутності звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні; особливостям їх примусового виконання в національній правозастосовній практиці; формуванню пропозицій щодо удосконалення виконавчого провадження у зазначеній сфері. Окрім того, апробація положень дисертації здійснювалась через активну участь здобувача у чотирьох науково-практичних заходах (семінарах, конференціях тощо), матеріали яких опубліковані у збірниках тез. Таким чином, можна констатувати, що наукові результати, викладені у дисертації В. І. Меленчука, дістали належне висвітлення в опублікованих працях, що забезпечує прозорість і відкритість дослідження, відповідає вимогам до здобуття ступеня доктора філософії та підтверджує академічну доброчесність здобувача.

Дотримання принципів академічної доброчесності. На основі ретельного ознайомлення з дисертацією В. І. Меленчука нами не встановлено жодних ознак недотримання вимог академічної доброчесності. У роботі послідовно надано посилання на усі використані джерела, дотримано норм цитування, а використання ідей інших авторів супроводжується належними відсиланнями на джерела. Автор чітко дотримується норм етики наукового дослідження: у дисертації відсутні прояви академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації даних.

Прикладне значення результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження В. І. Меленчука мають суттєве прикладне значення як у сфері правотворчості, так і для потреб правозастосування, освітньої діяльності та подальшого розвитку доктрини виконавчого провадження. Запропоновані у роботі теоретичні положення, науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності примусового виконання судових рішень немайнового характеру,

що підтверджується актами їх впровадження у діяльність судів, органів державної влади, приватних виконавців і закладів вищої освіти тощо.

Зокрема, практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження В. І. Меленчука ґрунтується на тому, що його положення, висновки і пропозиції є упровадженими та можуть застосовуватися у: науково-дослідній діяльності – для розвитку доктринальних положень інституту виконавчого провадження, зокрема, для формування нових теоретичних підходів до забезпечення ефективного виконання судових рішень; правотворчій діяльності – для удосконалення законодавства України у сфері примусового виконання рішень судів; правозастосовній практиці як рекомендації для суддів, державних і приватних виконавців з метою підвищення якості примусового виконання судових рішень та рішень інших юрисдикційних органів; освітньому процесі в ході викладання таких навчальних дисциплін як: «Виконавче провадження», «Проблеми виконання судових рішень у цивільних справах», «Цивільне процесуальне право України», «Теоретико-прикладні проблеми цивільного судочинства», «Теоретико-прикладні питання цивільного судочинства в Україні» та «Застосування практики Європейського Суду з прав людини при здійсненні правосуддя у цивільних справах» для поглибленого вивчення особливостей звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні.

Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення. Попри загальну завершеність, глибину теоретико-методологічного аналізу й високий рівень аргументації, окремі положення дисертації В. І. Меленчука можуть стати предметом подальшої наукової дискусії та уточнення.

Актуальним є питання міжнародне співробітництво органів державної виконавчої служби та приватних виконавців в частині звернення стягнення на грошові кошти боржника, які містяться в іноземних банківських чи інших фінансових установах. Так, у роботі було глибоко висвітлено процедуру виявлення та звернення стягнення на кошти у вітчизняних банках та небанківських установах, проте залишено поза увагою питання міжнародного співробітництва.

Автором слід було б висвітлити механізми вдосконалення роботи державних та приватних виконавців у сфері транскордонного виконання, так як в сучасних умовах наближення права до європейських стандартів цей аспект набуває неабиякого значення.

Зазначені зауваження не знижують загальної наукової цінності дисертаційної роботи В. І. Меленчука, а навпаки – засвідчують високий потенціал теми для подальших наукових розвідок та її здатність породжувати фахову дискусію в межах сучасної правничої доктрини.

Загальний висновок. Дисертація Меленчука Володимира Ігоровича на тему «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» є завершеною, самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій автор отримав нові науково обґрунтовані результати, що мають значення для подальшого розвитку юридичної науки та успішно розв’язав наукове завдання, що полягає у вирішенні теоретичних та практичних проблем виконуваності судових рішень немайнового характеру. Дисертаційне дослідження Меленчука Володимира Ігоровича виконано на високому науковому рівні, містить нові теоретичні та прикладні результати проведених дисертантом досліджень, які є науково обґрунтованими та відповідають обраній темі дисертації, а здобувачем продемонстровано досконале володіння методологією наукової діяльності.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що дисертація Меленчука Володимира Ігоровича на тему «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» за своєю актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів у повній мірі відповідає усім вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Меленчук Володимир Ігорович, за результатами публічного захисту, заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії права та
конституціоналізму
Інституту права, психології
та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Соломія ЦЕБЕНКО